

Subiectul romanului Padurea spanzuratilor scris de Liviu Rebreanu-a treia parte

"Dramele" lui Apostol Bologa tin, asadar, nu atat de presiunea exteriorului, cat de intelegerea imposibilitatii realizarii acelui echilibru definitoriu intre constiinta si imaginea ei perfecta, configurata din elemente ale exteri-orului. Personajul devine "vulnerabil" tocmai atunci cand acest echilibru este pus sub semnul intrebării. Dupa ce a privit ochii lui Svoboda, cu semnele prezentei luminii, a carui moarte este urmata de un sugestiv intuneric in lume ("formele", exteriorul nu mai conteaza, ramanand constiinta in cautarea altui model), realitatea se identifica cu o cripta. Este ceruta, ca o salvare, lumina, chiar daca aceasta, ca si a reflectorului, este una artificiala, amintind doar lumina primordiala: "Fa lampa mai mare, ca parca suntem intr-o cripta".

Daca fondul interior, constiinta personajului, nu mai corespunde datoriei ca imagine exterioara identificata cu statul, personajul intelege ca nici Marta nu este concretul care sa oglindeasca adancul lui sufletesc. Marta devine "vina tuturor", iar "vinovatia" ei nu consta in flirtul cu ofiterii, ci in simplul fapt ca nu mai conteaza ca o "corespondenta" exterioara, ea nu mai exprima universul subiectiv al personajului. Constiinta este cea care se revolta si care, din interior, inlatura formele devenite inconsistente si nesemnificative, care nu mai conteaza deci ca "limbaj" pentru abisul sufletesc: ""Marta e vina tuturor", incerca sa-si zica in taina, ca o scuza fata de constiinta dojenitoare" [s.n.]. In aceasta situatie, echilibrul trebuie restabilit si el se reface in momentul in care Ilona devine ipostazierea (temporara indiscutabil, caci aceasta instabilitate este pentru Bologa un destin) concreta, exterioara, a constiintei. Trebuie mentionat ca iesirea lui Bologa din criza imposibilitatii de a se defini echivaleaza de fapt cu o simbolica renastere: "De acum inainte incepe o viata noua! Se gandea mereu cu bucurie. In sfarsit, mi-am gasit calea... Au trecut sovairile si indoielile".

Nu alta este situatia relatiei lui Apostol Bologa cu statul austro-ungar. Atunci cand acesta nu mai corespunde interiorului personajului, constiinta impune schimbarea formei, caci si aici echilibrul definitoriu s-a distrus.